

SKOVEN

10/20
OKTOBER

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

ISUZU
THE PICK-UP
PROFESSIONALS

5 ÅRS
GARANTI

ISUZU D-MAX

KAN DU TÆNKE DET, SÅ KAN VI LAVE DET!

LÅN MED HJEM!

1
TON +

HØJ NYTTELAST

3.5
TON

TRÆK

SOM MANDSKABSVOGN

PRIS FRA **KR. 153.059,-** EX. MOMS

D **F**

Forbrug: Co₂ 183-205 g/km 14,3-12,8 km/l

Bilen er vist med ekstraudstyr. Prisen er ekskl. levering (kr. 4.480) og evt. farvetillæg.

Isuzu D-MAX findes også på hvide plader. **EURO6 UDEN AD BLUE.**

* Bemærk den viste model er ikke en mandskabsvogn.

Kontakt din lokale forhandler for yderligere info eller for aftale om DEMO/prøvekørsel i op til 48 timer.

Isuzu D-Max findes i **3 kabine varianter**, **3 udstyrs niveauer**, og med enten manuel eller automatgear.

Læs mere om mandskabsvogne ved at scanne QR koden ind eller se mere på ISUZU.DK

Biler på lager til **omgående levering.**

Mulighed for **ekstra sikkerhed** i op til 7 år/ 160.000 km.

Særlig **attraktiv erhvervsfinansiering.**

Læs mere her:

Flishugst er afgørende 294

Fra Dansk Skovforenings medlemsmøde på Hvidkilde. Dagen startede i hovedbygningen med faglige indlæg (foto), og senere blev der vist bøgebevoksninger i forskellige aldre (foto). KONklusionen var at afsætning af flis er afgørende for at kunne dyrke løvtræ.

Langesømmessen 298

Fra juletræsmessen der var påvirket af coronaen. Der var juletræsfødder og net eller snøre til juletræer af naturmaterialer, så man kan levere 100% bæredygtige juletræer. Ny stor flishugger (foto), sav til rødder og elsaks, semiorganisk gødning.

Bæredygtighedskrav til flis Dansk skovressource af flis 302 306

Indlæg fra medlemsmøderne. Der kommer snart krav om at træbiomasse til afbrænding skal være bæredygtigt. Den danske skovressource kan dække en større del af det danske forbrug. Forbruget af træ kan øges til mange formål.

Tilpasning af skovdriften 308

Fra Pro Silva ekskursion til Vrangskov ved Ringsted. Skovdriften skal tilpasses klimaændringer med varmere klima og lavere nedbør om sommeren. Sitkabladlus kan blive mere udbredt. Behov for nye træarter, fx valnød (foto). Asketoptørren tager livet af mange ask (foto).

Træhus på 6 etager 313

I København bygges et træhus på 6 etager. Det bliver Danmarks højeste.

Overnatning i naturen 314

Der findes mange tilbud om overnatning i trækrone og i skoven, måske en ny indtægt. Lige fra luksus (fra Ryegård) til mere simple hytter (fra GoGlamping). Løvtag efterlyser interesserede skovejere der vil købe hytter.

Variert nåletræskov 318

Nyt projekt udvikler mere varierede nåletræplantager.

Større interesse for friluftsliv 319

Mange har været mere i naturen i år.

Vildtforvaltere fra Skovskolen 321

Vildtforvaltere og 5 korte uddannelser flytter.

Kort nyt

- DM i udkørsel 320
- Skills for skovbrugselever 320
- Bøger sælges 322
- Træer i stedet for legetøj (Sunset Boulevard) 322
- Hund uden snor koster 2000 kr 322
- Tidlig nattefrost 323
- Klimastatistik september 323

Fra Dansk Skovforenings medlemsmøde på Hvidkilde. Bøg på 25 år.

Skoven. Oktober 2020. 52. årgang.
ISSN 0106-8539.

Udkommer 11 gange om året, omkring den 20.-25. i hver måned, bortset fra juli. Abonnenter på Skoven modtager desuden nyhedsbrevet Skoven-nyt ca. 3-4 gange om måneden.

Udgiver: Dansk Skovforening,
Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C,
tlf. 33 24 42 66, fax 33 24 02 42.
Postgiro 9 00 19 64.
Bankkonto: 2208-0381-537-323
E-mail: info@skovforeningen.dk
Hjemmeside: www.skovforeningen.dk

Redaktion: Søren Fodgaard, ansvh.
Liselotte Nissen, annoncer og abonnemeter.
E-mail: sf@skovforeningen.dk, hhv.
lln@skovforeningen.dk

Direkte indvalg:
Tlf. 33 78 52 16 (Søren Fodgaard),
Tlf. 33 78 52 15 (Liselotte Nissen).

Abonnement: Pris 680 kr. inkl. moms (2020).
Medlemmer af foreningen modtager bladet som en del af medlemskabet.

Skovejende medlemmer af foreningen kan tegne abonnemeter til medarbejdere mv. til en pris af 600 kr. Studerende og elever kan tegne abonnement på særlige vilkår. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Udland: Abonnement kan tegnes overalt i verden. Kontakt redaktionen for nærmere oplysninger.

Annoncer: Rekvirér vores mediabrochure med oplysninger om priser, formater, oplag, indstik mv.

Indlevering: Artikler til Skovens november nummer skal indleveres inden 2. november. Annoncer bør indleveres inden 3. november. Eftertryk med kildeangivelse (Skoven nr. XX) tilladt. Ved artikler af navngivne forfattere skal forfatteren give accept af eftertryk.

DANSKE MEDIERS
OPLAGSKONTROL

Kontrolleret oplag for perioden
1. juli 2017 - 30.
juni 2018: 3302.
Medlem af
Danske Medier.

Tryk: Step Print Power

Digital arealforvaltning og databenyttelse

NaturIt tilbyder:

- Skræddersyet software til skov og natur
- Digitalisering
- Registrering
- LiDAR taksation
- Drone

Kontakt NaturIt og hør mere om hvordan vi kan lette din hverdag.

Har du prøvet NaturIt's Råtræ Lager?

- En nem løsning til administration af råtræ:
- Opmåling via app på Iphone og Android
- Styling af kunder, ordre, lønafregning, m.m.
- Flere bruger på samme ejendom
- Vognmandskort (automatisk genereret)

Afprøv Råtræ Lager gratis i dag på
www.forestsuite.dk

Kontakt NaturIt

Telefon: 22 31 56 70
E-mail: naturit@naturit.dk

Se mere på vores hjemmeside:
www.naturit.dk

ASGER OLSEN A/S

EJENDOMSMÆGLERFIRMA · MDE.
SKOVE · GODSER · STØRRE LANDBRUG

Formidling, vurdering og rådgivning i forbindelse med handel og udvikling af skove, godser og større landbrug.

SØVANGEN 20
DK-5884 GUDME
POST@ASGEROLSEN.COM

TLF.: +45 62254088
FAX: +45 62252088
MOBIL: +45 20200088

W W W . A S G E R O L S E N . C O M

Følg os på facebook og twitter

Læs og del gerne opslagene og skriv en kommentar.

Medlemmer af Dansk Skovforening

kan læse Skoven digitalt på
www.skovforeningen.dk>For medlemmer>Udgivelser.
Skoven 10 bliver lagt på den 19. oktober.

Klima-skovfonden kan bidrage til at nå klimamålet

AF PETER BUSCK / JAN SØNDERGAARD

Regeringen har præsenteret en model for en ny dansk Klima-skovfond. Fondens finansiering skaffes gennem salg af CO₂-enheder og donationer fra både virksomheder og private. Indtægterne skal anvendes til at plante ny skov og udtage lavbundslande til gavn for klimaet. Arealerne skal forblive i privat ejerskab, mens arealanvendelsen ændres og bindes via tinglysninger for at sikre en varig klimateffekt.

Skoven skal være produktiv

Klimapartnerskabet for Fødevarer- og landbrugssektoren anbefalede i foråret 2020, at den årlige skovrejsning hæves fra de nuværende ca. 1.400 ha pr. år til 5.600 ha pr. år samtidig med at der sættes på produktive skove. Det er der brug for at Danmark kan nå en 70 % CO₂-reduktion (i forhold til 1990) allerede i 2030. Den målsætning forudsætter at de nye skove optager atmosfærisk kulstof og gerne hurtigst muligt.

Derfor er det positivt, at Klima-skovfonden lægger afgørende vægt på at projekterne skal opnå klima-effekter i form af netto-reduktioner af drivhusgasudledninger, og at effekterne skal dokumenteres og måles.

Skatteregler spænder ben for det gode initiativ

Skal skovrejsningen og udtagning af lavbundslandene komme godt fra start, så skal forudsætningerne være på plads. Dansk Skovforening har gentagne gange gjort opmærksom på, at særligt skatteregler modvirker lodsejernes villighed til at lægge jord til projekterne. Derfor skal den skattemæssige behandling af skovrejsning og anden ændret arealanvendelse ændres:

- Der skal tages hensyn til at der kan gå lang tid mellem tilplantningsudgifter og de første indtægter fra arealet. Dette er relevant i forhold til vurderingen af om driften fortsat kan vurderes som erhverv.
- Det skal sikres, at jordejerens udgifter i forbindelse med skovrejsningen kan straks-afskrives i anlægsåret.
- Grundværdien skal følge ændringerne i arealanvendelsen. Med den nuværende vurderingslov er arealanvendelsen fastfrosset. Det betyder, at

Klima-skovfonden sigter på at øge skovrejsningen. Det kræver dog ændringer i den skattemæssige behandling af ændring i arealanvendelsen.

arealer omlagt til skov eller natur i vurderingen fastholdes som produktive landbrugsarealer, og at ejerne fortsat skal betale en høj jordskat.

Hvordan findes arealerne?

Når de skattemæssige udfordringer er løst, skal arealerne findes. Udtagning af jord til både skovrejsning og lavbundslande har tidligere vist sig vanskelig. Lovgrundlaget for Klima-skovfonden er måske en del af løsningen.

Lovteksten giver mulighed for individuelle løsninger, der involverer den enkelte lodsejer og samtidig fjerner noget af det administrative arbejde fra ejerens bord. Dertil kommer en finansieringsmodel der dækker alle anlægsudgifter i projekterne. Det vil givetvis give en ny interesse fra lodsejere.

Forbedrede ordninger fjerner imidlertid ikke kampen om arealerne. Mange politiske målsætninger for fødevarerproduktion, klima, energi, vandmiljø og biodiversitet betyder et øget behov for at tænke på tværs af sektorer for at opnå både synergi og omkostningseffektivitet.

Fonden bør derfor gives mulighed for også at anvende multifunktionel jordfordeling som instrument i sit arbejde. Det vil give en mere optimal udnyttelse af landets begrænsede jordressource og skabe bedre sammenhæng i dagens brug af landskabet. 🌱

Flishugst er afgørende for løvtrædyrkning

Besøg på Hvidkilde ved Svendborg. Tyndinger i ung bøg giver et overskud gennem salg af flis. Det er afgørende for at kunne pleje de unge bevoksninger, så de senere kan give ved af høj kvalitet.

Hvidkilde laver mange tiltag til gavn for biodiversitet, friluftsliv, æstetik mv.

Muligheden for at lave flis er afgørende for at kunne dyrke løvtræ med et rimeligt økonomisk resultat. Effekterne fra bøg under 40 år og eg under 50 år kan stort set kun sælges til flis.

- Vi har tidligere kunnet sælge en del tyndingstræ til selvskovere og brændesankere. Men det marked er næsten faldet væk, og vi har kun udlagt 5 ha til disse kunder.

- Så hvis flismarkedet forsvinder kan vi ikke få indtægter når vi vil pleje de unge bevoksninger. Økonomien i løvtrædyrkingen vil blive kraftigt forringet, og resultatet vil formentlig blive at vi planter mere nåletræ.

Bøg med lærk

Vi er på ekskursion på Hvidkilde i forbindelse med Dansk Skovforenings medlemsmøder med temaet fremtidens træbiomasse. Løvtræ udgør mere end halvdelen af skovarealet. Værterne er Christian Ahlefeldt, som leder det daglige arbejde og for kort tid siden har overdraget skoven til sin søn, Carl Johan Ahlefeldt, samt skovfoged Martin Rasmussen.

Dagen startede i hovedbygningen med en række korte indlæg om aktuelle skovpolitiske emner. Vi hørte om de politiske partiers syn på udnyttelse af biomasse til energi, måske nye regler for brug af biomasse og et EU-direktiv om bæredygtig drift, de danske skovressourcer og mulighed for øget, bæredygtig produktion af flis.

Og nu står vi ude i skoven og ser på en af de bevoksninger som det hele drejer sig om – se foto 1.

Der var i 2002 plantet 4 rækker bøg og 1 række hybridlærk. Formålet med lærkene var at holde græsset nede og beskytte mod frost. De fleste lærk blev skovet i 2015, lidt før planlagt, fordi de trykkede bøgene. Der blev dog efterladt et lille antal lærk efter ønske fra Christian Ahlefeldt.

Der blev skovet 50 m³/ha, og det gav et overskud på 3.500 kr/ha. Der blev i 2018 lavet en manuel udrensning med motorsav som havde kostet 3.500 kr/ha, og stamtallet var nu 2.500 pr. ha.

Nu skal der afmærkes 200 hovedtræer og tyndes hvert 2.-3. år. Med tiden stiger intervallerne, så

Tre medlemsmøder

Dansk Skovforening afholdt i september tre medlemsmøder med temaet "Fremtidens træbiomasse": 1. september på Hvidkilde, 2. september på Fromsseier, og 4. september på Sorø Akademi. Der var sammenlagt 177 deltagere til de tre møder.

Vi bringer reportager fra de tre møder i dette og kommende numre af Skoven.

Red

Foto 1. Bøg på 18 år – indblandet lærk er fjernet, og der er lavet udrensning. Alle med flishugst.

Foto 2. Bøg på 25 år – tre indgreb er udført, alle med flishugst. Se også forsiden.

Foto 3. Bøg på 33 år, tyndet i foråret med hugst af brænde og flis.

Foto 4. I bøgen på 33 år er der aflagt brænde i form 3 m kævler og grene til flis fordi der var en køber til brændet. Ellers var der nok lavet flis af det hele.

når bevoksningen nærmer sig omdriftsalderen vil der gå op mod 10 år mellem tyndingerne. Bøg forventes at blive 110 år og eg 150 år.

Flere deltagere pegede på at en bedre model havde været 8 rækker bøg og 3 rækker lærk. Så havde lærkene stået med 15 meters afstand, de havde ikke trykket bøgene nær så meget, og de kunne have stået nogle år mere.

- Jeg er sådan set helt enig, svarede Christian Ahlefeldt. Vi havde også bedt Naturstyrelsen om at kunne bruge en sådan model. Men hvis man som ejer ønskede at opnå tilskud efter den støtteordning der blev etableret efter stormfaldet i 1999, så kunne der kun være lærk i hver 5. række.

Den næste bevoksning var en bøg fra 1995 hvor der var lavet tre indgreb, foto 2. Her havde der været 5% kirsebær som også skulle hjælpe bøgene i gang. Men de fleste var væk da de voksede for hurtigt og gjorde mere skade end gavn på bøgene.

Den tredje bevoksning var en bøg på 33 år, foto 3-4. Den er for ung til at lave Junckerkævler, men der var aflagt 3 meter træ fordi der var en køber som ønskede brænde. Alternativt var det hele blevet til flis. Hugsten gav et udbytte på 7.100 kr/ha.

Model for bøgedyrkning

En typisk model for tynding i bøg er:

1. indgreb er indlægning af spor, fx med gravemaskine med klippehoved og flishugning ved skovvej.
- 2.-3. indgreb er tynding af krukker med fældebunkelægger og flishugst.
- 4.-5. indgreb skovning af især piskere med fældebunkelægger og flishugst.
6. indgreb kan måske give nogle Junckerkævler hvis diameteren er over 19 cm – nogle af deltagerne tvivlede dog på om det var realistisk. Der hugges flis af toppen eller af hele træet.

Efter endnu flere indgreb er bevoksningen moden til afdrift, foto 5. Omkring halvdelen af vedmassen kan nu blive til plankekævler, måske kan der laves 1 Junckerkævle pr træ, men op mod halvdelen bliver til flis fordi der ikke er anvendelser for mindre dimensioner.

Da Christian Ahlefeldt i sin tid overtog godset var der under 50% løvtræ, bl.a. fordi Hvidkilde blev

Foto 5. Vi sluttede ved det færdige produkt – en bøg på 105 år. Her kan halvdelen laves til plankekævlér, mens toppen bliver til flis (eventuelt en enkelt Juncker kævle).

hårdt ramt af orkanen i 1967. Næsten alle disse arealer blev tilplantet med rødgran og sitkagran. Private ejere turde dengang ikke plante løvtræ fordi de tvivlede på afsætningen de første 50 år.

Andelen af løvtræ voksede senere til 61% især på grund af støtteordninger til anlæg af løvtræ. I de senere år er Christian Ahlefeldt dog blevet mere forsigtig, så løvtræarealet er nedbragt lidt til fordel for nåletræ. De plantes især rødgran samt douglas og ædelgran – sitkagran er man mere usikker på.

Hvidkilde har i dag 190 ha bøg under 40 år og 90 ha eg under 50 år hvor flis er stort set eneste effekt. Uden afsætning af flis vil der stort set ikke blive tyndet til skade for den fremtidige produktion af møbeltræ.

Lærk i nåletræ

Lærk kan også bruges med fordel i nåletræ. Vi så et eksempel med en sitkakultur hvor der med mellemrum var plantet 2 rækker lærk. De skal hugges når man laver sporhugst. Derved får man et udbytte inden sitkaen bliver stor nok til tynning, og arealets produktionsmulighed udnyttes. Samtidig er jagtlejerne glade for at der er et spor at gå på.

Også her vil Christian Ahlefeldt gerne efterlade spredte lærk i bevoksningen.

Foto 6. Hvidkilde rummer flere fattigkær med hængesæk som har været frivilligt fredet. I sommer fik skovfogeden en speciel oplevelse – den insektædende plante soldug er ved at fortære en rødlig perlemorsommerfugl – en kamp mellem to rødlistede arter som solduggen vandt.

Naturhensyn og friluftsliv

Hvidkilde har i mange år frivilligt taget en række naturhensyn i skovdriften.

Der er udlagt 170 evighedstræer af eg og bøg, nogle helt tilbage fra 1735 og de fleste fra 1800-tallet. Man modtager en årlig betaling i 20 år for at lade dem stå. Det er ikke nogen guldrandet forretning, men der skal være steder i skoven med noget særligt.

En del af evighedstræerne var blevet frivilligt fredet i forvejen. Christian Ahlefeldt havde for mange år siden besluttet at de måtte kun fældes efter skriftlig tilladelse fra ham (og det er vist sket meget sjældent).

Et naturligt spørgsmål er hvorfor der egentlig skal udbetales støtte til noget man gør i forvejen?

- Jeg har ikke tænkt mig at røre disse træer, sagde Christian Ahlefeldt. Men der er en risiko for at fremtidige generationer vil handle anderledes. Med støtteordningen får samfundet derimod en garanti for at træerne bliver bevaret. Desuden synes jeg det er vigtigt at skovbruget kan synliggøre det som vi altid har gjort.

Man har også fredet nogle ekstreme fattigkær med hængesæk og sjældne planter, foto 6.

Hvidkilde ligger op til Odense-Svendborg-motorvejen. Hen over motorvejen er der anlagt en faunapassage – en bred bro – som forbinder to skovområder der begge er ejet af Hvidkilde. Der er hegn langs motorvejen, og formålet med faunapassagen er at give dyr mulighed for at vandre over motorvejen og derved undgå opsplitning i små isolerede bestande.

Man har især tænkt på den sjældne hasselmus, og Hvidkilde passer vegetationen på faunapassagen for Vejdirektoratet, så den er attraktiv for hasselmusen. Sammen med andre tiltag har det medført at antallet af reder i skovene er steget fra 3 til 40 på få år.

Hvidkilde støtter også friluftslivet. I den bynære skov Folehaven findes en mountainbikebane som er anlagt og drives af en lokal klub. Banen

Foto 7. På Hvidkilde deltog to medlemmer af Folketinget – Erling Bonnesen fra Venstre og Signe Munk fra SF. Her i selskab med direktør Jan Søndergaard.

Foto 8. Som led i PEFC certificeringen skal der efterlades højstubbet på afdrifter.

er iøvrigt den eneste private bane i landet på rytternes top 10.

Klubben betaler en leje svarende til jagtlejen, og det var tilfredsstillende for Christian Ahlefeldt. Folehaven udlejes derfor ikke til jagt, og det har den sideeffekt at skoven er fuldt tilgængelig i maj til glæde for byboerne. Jagtlejerne er tilfredse med at mange aktiviteter er samlet ét sted, så der er fred andre steder i skoven.

Certificering

Hvidkilde er PEFC certificeret, og det kan få betydning i forbindelse med salg af flis. Køberne af flis vil måske inden længe stille krav om dokumentation for skovdriftens bæredygtighed, og det kan formentlig opnås gennem PEFC certificering.

På mødet deltog to medlemmer af Folketinget, Erling Bonnesen fra Venstre, og Signe Munk fra SF, foto 7. Begge var positive over for dansk skovbrug.

- Dansk træproduktion er ikke noget problem, sagde Signe Munk. Der er styr på driften og vi passer på biodiversiteten og det er i orden at tjene på restprodukter. Det er den store import vi skal se på.

- Vi kender forskel på dansk og importeret træ, sagde Erling Bonnesen. Folk reagerer på stor import fra bl.a. Canada og Amazonas. Vi skal støtte dansk skovbrug ved at bruge restprodukter herfra.

Dansk Skovforening supplerede ved at omtale de forskellige former for dokumentation, bl.a. den såkaldte alternativ dokumentation der især er relevant for mindre ejere.

PEFC certificering indebærer bl.a. at maskinføreren skal have udleveret et kort over de steder hvor der skal tages hensyn til natur- eller kulturværdier. Det meste kan han nok se, men det er bedre at være sikker.

Ved hugst fra 40 år og frem skal der efterlades højstubbet til glæde for svampe og insekter. Undervejs på turen så vi en afdrift hvor der stod omkring 10 højstubbet, foto 8.

Kast blufærdigheden bort

Hvidkilde har altså gjort en hel del for almenvellet, men hvem er klar over det?

- Vi skal kaste skovmandens blufærdighed bort, sagde skovfoged Leif Lauridsen, HedeDanmark. Vi skal fortælle lokalsamfundet om alle de gode ting vi laver.

Samme emne blev taget op af en anden deltager som pegede på at Danmarks Naturfredningsforening har "solgt" et produkt – evighedstræer og naturhensyn – som skovbruget har lavet i mange år. Det skal vi da selv fortælle om og få den positive omtale der hører med.

sf 🌿

Foto 9. Der var 52 deltagere til mødet på Hvidkilde.

Langesømesse i coronaens tegn

Messen for juletræer og skovbrug viste hvordan ønsker om 100% miljøvenlige produkter kan opfyldes i form af net / snøre og juletræsfod. Der var også en bestandsgående flishugger, en organisk gødning til juletræer, og en håndsav der kan skære rødder over.

Langesømessen blev afholdt igen i år, og det er en fast årligt tilbagevendende begivenhed. Et mødested for pyntegrøntsektoren - og i de senere år også skovbruget – hvor man kan se de nyeste maskiner og møde kolleger.

Næsten alle udstillere var gamle kendinge, og de stod på de vante pladser.

Og så var det alligevel ikke helt som det plejer. Messen var flyttet to uger fra den tredje torsdag i august til den 3. september for at kunne overholde forsamlingsreglerne i forbindelse med coronasmitte.

Arrangørerne havde desuden taget kontakt til Erhvervsstyrelsen om det var lovligt at afholde messen. Styrelsen besluttede at messen kunne afholdes med de samme restriktioner som gælder for indkøbscentre og stormagasiner.

Der skulle holdes afstand, og man skulle undgå flaskehalse og sammenstimlen bestemte steder. Det kunne fx ske ved afstandsmarkering ved indgange og ensretning af stierne. Udstillerne blev også opfordret til at holde igen med udskænkning af øl og mad. Der var da også kun lidt småkager og slik stillet frem.

Der var en god, men lidt afdæmpet stemning blandt de besøgende. Det var let at holde god afstand, fordi messen er spredt over et stort område (10 ha), og det foregår udendørs hvor smitterisikoen er betydeligt lavere end indendørs.

Arrangørerne opgiver at der var 1.500 besøgende mod 2.700 sidste år. Der var langt færre udenlandske besøgende, til dels på grund af deres eget lands coronaregler, og det var især

tyskere der var dukket op. Antallet af udstillere, især udenlandske, var også lavere – kataloget rummede 99 firmaer mod 116 året før.

Miljøvenlig juletræsfod

Der findes et utal af forskellige fødder til juletræer. Den klassiske model er et trækryds bestående af to brædder vinkelret på hinanden. HD2412 har i flere år solgt en fod med navnet Triwi Quick Dorn System hvor der i midten er en dorn af (fossil) plastic som passer i et hul boret op i stammen og holder træet fast.

Denne fod er altså kun 99% miljøvenligt. Derfor er der nu udviklet en dorn af træ som man kan placere træet på. Selve juletræsfoden har ingen metalskruer, og samlingerne er også lavet af træ. Så nu kan man sælge en 100% nedbrydelig juletræsfod.

På billedet ses til venstre en fod med en plasticdorn, i midten den nye med en trædorn, og til højre den nye fod hvor de to stykker er drejet, så de fylder mindst muligt. Juletræsfoden fås i fire størrelser. Den rene træfod koster 30 kr mod 24 kr til træfoden med en plasticdorn - en merpris på 6 kr ex moms.

Hulboring ved høst

Triwi Quick Dorn System kræver at der bores et hul op i juletræets stamme nedefra. Tanken er at det sker på studepladsen.

Måske er det smartere at gøre det ude i skoven. Bredsgaard havde en ny udgave af deres høstmaskine Tree Tech hvor hullet bores i forbindelse med fældning af træet med et hydraulisk konisk bor. Herefter bliver træet nettet og lagt op i en vogn, alt i én operation.

Miljøvenlig snøre

Juletræerne pakkes som regel med et net. Det går hurtigt og er let at mekanisere. Man kan også bruge en snøremaskine der vikler en snor rundt om træet. Begge produkter er lavet af fossil olie.

Men snoren kan også være af naturmateriale. Tannen Twister fra Tyskland viste en snøremaskine der bruger en snor af sisal – oven i købet

økologisk. 1 garnrulle til 90 træer koster 13,50 euro – dvs. 0,15 cent pr. træ eller 1 krone.

Egedal viste sidste år Easy snøremaskine der drives med 220 V eller benzin. Den er egnet til stadepladser og mindre juletræsdyrkere med direkte salg til forbrugerne. De solgte 30-35 maskiner sidste år og venter at sælge det dobbelte i år.

Miljøvenligt juletræsnet

De fleste får et plasticnet om træet når de skal hjem med det fra stadehandleren. Det er lavet af fossil olie, og derfor er træet kun 99,9% miljøvenligt og ikke 100%. Derfor er der nu udviklet et miljøvenligt net lavet af majsstivelse – åbner man pakken kommer en duft der minder om majsolie.

Nettet hedder Triwi VacuBioNet, og det forhandles i Danmark af HD2412. Det produceres af Novanet og er det eneste af sin art. På billedet er bionettet i rød indpakning.

Det koster 3 gange så meget som det traditionelle net, men det vælter næppe noget budget. Prisen er 5 kr/træ mod 1,5 kr med det traditionelle net. Der er flere tyske kæder som forlanger bionet i dag.

Der leveres et skilt til ophængning på standen med en prislap på 1 euro. Og kunden får et certifikat der beskriver produktet som kan bortskaffes med almindelig renovation.

Bionettet blev også markedsført sidste år, men det nåede ikke at blive klar til sæsonen.

Petitesser eller vigtigt signal

Det kan lyde som om man går op i petitesser når man vil lave produkter der er 100% naturbaserede og ikke "kun" 99%.

Men der er en stigende interesse for at begrænse forbruget af fossile produkter, og der er hos mange en betalingsvilje – hvis merprisen er overkommelig. Træet koster måske 300 kr på stadepladsen, og merpriserne for at fjerne det sidste fossile produkt er under 10 kr.

Det er også et spørgsmål om kommunikation. 100% miljøvenligt / naturligt osv. er nemt at fortælle om. 99% er ikke nær så enkelt, for alle vil spørge hvorfor vi ikke har gjort noget ved den sidste procent.

For en producent eller forhandler er det vigtigt at kunne sende et signal om at vi kender problemstillingen. Vi har et tilbud, og det er op til kunden at vælge.

Bestandsgående flishugger

Den største – og for nogle længe ventede – maskine var nok flishuggeren fra Green Chip. Den er bygget over Silvatec Grene, en bestandsgående flishugger, som har været meget brugt, men der er efterhånden brug for nye maskiner.

Euromatic i Viborg og Kaj Poulsen har sammen arbejdet i over 3 år på at finde en afløser. Rettighederne og konceptet er købt ud af Silvatecs konkursbo. Chassis, boggie, transmission og førerhus er leveret af tyske HSM. Motoren er fra Mercedes og opdateret til de nyeste krav i form af Tier 5.

Hydraulikken er det sidste nye, og betjeningen sker ved håndtag og ikke knapper. Flishuggeren, tip og fliskassen er bygget op på Euomatics værksted i Viborg og svarer til Silvatecs. Se også omtale i Skoven 9/20.

Den første maskine der er lavet var med på Langesø. Den er rød-gul efter ønske fra den første kunde, Carsten Villadsen, men de næste vil blive grøn-gul. Der “er et par ordrer på vej” fortalte Kaj Poulsen, men ingen endelige aftaler. Hvis man skulle få lyst til at anskaffe en er prisen omkring 5 mio. kr.

Sav til rødder

Ringe Maskinforretning er en ny udstiller, og de viste bl.a. håndsav og sakse.

Plantearbejde indebærer ofte at man skal skære rødder over. Det kan tage lang tid at hugge en rod over med en spade, og en økse eller sav har ikke godt af at save i jord. Japanske Silky har lavet en sav af særligt hærdet stål som kan save i jord uden at blive sløv. Der var et tilbud på 499 kr inkl. moms.

De viste også en batteridrevet el-saks som skulle kunne holde 3 timer. Knivens bevægelse bestemmes af hvor stort tryk man lægger i håndtaget. Mærket er Volpi, og den koster 2.796 kr.

Semiorganisk gødning

Daka er en virksomhed som bl.a. forarbejder animalske biprodukter fra slagterier og landbrug. De har et datterselskab Øgro som i flere år har fremstillet en organisk gødning til landbrug ud fra kød- og benmel fra selvdøde dyr. Den hedder 10-3-1 og er godkendt til økologisk landbrug.

Denne gødning er ikke særlig egnet til juletræer. Der er for lidt kalium, magnesium og svovl. Derfor har de nu lavet en såkaldt semiorganisk gødning med højt kvælstofindhold som dækker hele juletræets behov.

“ØgroTree” hedder 11-2-4 + 3,3 Mg + 3,9 S. Alle de nødvendige næringsstoffer kan dermed udbringes på én gang. Den er baseret på 10-3-1 og er fremstillet af 54% organisk gødning og 46% mineralsk.

ØgroTree indeholder ikke svovlsur ammoniak og urea og må derfor udbringes hele året. Den indeholder 11% kvælstof, hvoraf halvdelen er organisk kvælstof og resten er mineralsk. Den organiske del frigiver kvælstoffet langsomt og er med til at forebygge “bare skuldre” og “røde nåle”. Den leveres som en 4 mm samgranuleret pille i bigbags.

Råvaren – kødbenmel fra selvdøde dyr – er steriliseret ved 133 gr. og 3 bar i 20 minutter. Herved er alle bakterier, vira, ukrudtsfrø mv.

fjernet, og det er et rent og meget sikkert produkt.

Redaktionen spurgte til prisen. Øgro oplyste at “prisen er ca. det dobbelte af en kunstgødning. Øgro har lavet et overslag der viser at hvis du anvender Øgro i hele juletræets livstid, så vil meromkostningen på det enkelte træ være ca. 1,5 krone. For det får du en recirkuleret, miljøvenlig og organisk gødning produceret på dansk kødbenmel.” 🌿

UDNYT DIN MASKINE OPTIMALT. VÆLG TMK TREE SHEAR.

TMK

TREE SHEAR

TMK 400
TMK 300
TMK 200

HYDRAULISK SAMLING AF
TYNDERE ENHEDER

EFFEKTIV AFGRENER

FORLÆNGER RAMME
LEVERES I FORSKELLIGE
UDGAVER

HYDRAULISK FORLÆNGER
MED UDSKUD-EKSTRA
RÆKKEVIDDE 3,6 MTR

HYDRAULISK ENHED TIL
BL.A. TRAKTORKRANER

OPHÆNG MED TILT AF
FÆLDEHOVEDET I
TRAKTORKRAN MV

EKSTRAUDSTYR:

Stephen Servé

+4521765003
info@servemaskiner.dk
www.servemaskiner.dk

WWW.TMKTREESHEAR.COM

Nye bæredygtighedskrav til træbiomasse til afbrænding bliver en realitet

Anvendelsen af bæredygtig træbiomasse til energi og kriterier for bæredygtighed er igen politisk aktuelt. Disse emner indgår i forhandlingerne om klimaplaner og regeringens klimaprogram 2020.

Forhandlingerne om kriterier for biomasse blev sat på pause et par gange, men nu foreligger rammerne om en aftale til klimaloven.

AF POLITISK KONSULENT DITTE GALSGÅRD, DANSK SKOVFORENING

Artiklen er baseret på indlæg ved medlemsmøderne i starten af september og opdateret med den seneste udvikling. Red.

Mangeartede holdninger til biomassen

Der er mange bud på hvordan bæredygtighedskriterier for træbiomasse kan udformes, og hvordan varmesektorens brug af biomassen i øvrigt skal reguleres.

Politikere, interessenter og NGOer har ytret sig om flere problemstillinger, der ønskes løst politisk. Nogle af de værktøjer, der diskuteres er indførelse af krav om bæredygtighed og nedskalering af det danske biomasseforbrug i energisektoren.

Det drejer sig især om det høje forbrug af biomasse til energi pr. indbygger i forhold til verdensbefolkningen, samt bekymringer om bæredygtigheden af særligt den importerede biomasse. Desværre bliver vores gode danske biomasse ofte sat i bås med den importerede i hetzen mod biomasse.

Med sektorstrategien for energi og industri er aftaleparterne enige om at stille lovkrav til bæredygtighed af træbiomasse til energi samt krav til dokumentation og verifikation. Formålet er at understøtte en så bæredygtig el- og varmeproduktion som muligt under hensyntagen til forsyningsikkerheden.

Vigtige pointer i debatten

Der er mange budskaber i den verserende debat om træbiomasse til energiformål. Dansk Skovforening har sat ekstra fokus på de tre nedenstående budskaber, som heldigvis vinder mere indpas i det politiske system efterhånden:

- Dansk lokalt produceret flis er bæredygtigt, og denne ressource bør anvendes fuldt ud. Der er masser af fossilt brændsel og importeret biomasse, som kan udfases før den danske biomasse.

Dansk Skovforening har argumenteret for at dansk lokalt produceret flis er bæredygtigt, at der er tale om et restprodukt fra produktion af træ til fx byggeri, og at den danske produktion af træbiomasse kan øges og dermed optag af CO₂. Der er ved at være bred politisk forståelse for disse synspunkter.

Inden længe skal skovene dokumentere at flis er produceret bæredygtigt. Forhandlingerne drejer sig om hvilke aktører der omfattes, hvilke typer biomasse, om genplantning er sikret og at naturen beskyttes, samt flere former for dokumentation.

- Der er tale om et restprodukt fra produktionen af træ til fx vores byggeri. Vi planter altså ikke skov for at sende det hele til varmekedlen. Det er til gengæld vigtigt, at der er afsætning for restproduktet i form af flis, da det er med til at finansiere plejen af bevoksningerne, så vi får godt kvalitetstræ i fremtiden.

- Den danske produktion af træbiomasse kan øges, og dermed kan vi øge optaget af atmosfærisk kulstof. Falder efterspørgslen efter træbiomasse i Danmark kan der forventes et mindre CO₂-optag, da det vil medføre at skovdyrkningsmetoderne ændres.

Det er positivt at se, at flere politikere er begyndt at skelne klart mellem dansk og importeret biomasse. Klimaminister Dan Jørgensen har således understreget, at vi har brug for den bæredygtige biomasse mange år endnu.

Lang proces med at indføre VE-direktivet

VE-direktivet (Vedvarende Energi) indeholder fornuftige og håndterbare bæredygtighedskrav til biomasse fra skoven med en risikobaseret tilgang. Ændring af VE-direktivet var en lang proces i EU.

I Danmark har vi allerede erfaringer med implementering af sådanne krav. Det er sket gennem den frivillige brancheaftale for træbiomasse til energi, som på nogle punkter går ud over kravene i VE-direktivet.

Der er dog forskel på en frivillig brancheaftale og egentlige lovkrav. Vores anbefaling har helt tiden været at undgå en overimplementering af VE-direktivets krav til skovdriften.

Der var i første forslag blandt andet ønsker om:

- Styret brug af træ (kaskade-brug – krav om hvilket træ og hvilken diameter, der må anvendes til hvilke produkter).
- Udelukkelse af rundtræ og stubbe som råmateriale til bioenergi.
- Udelukkelse af cellulosetræ (pulpwood) fra at være råstof til avanceret produktion af biobrændstoffer.

Skovbruget undgik disse ønsker i første omgang. I forbindelse med trepartsforhandlingerne var der ønske om at gå væk fra en risikobaseret tilgang som vi kender fra brancheaftalen.

Det lykkedes imidlertid – gennem hårdt arbejde fra CEPF og NSF – at få en forståelse for hvorfor den risikobaserede tilgang er relevant. Det førte til at muligheden for den risikobaserede tilgang blev bevaret.

Dansk Skovforening har længe været fortalende for fælles europæiske regler, og det fik vi i VE-direktivet. Direktivet åbner mulighed for, at de enkelte lande kan stille skrappe krav end direktivet foreskriver, og det har Danmark desværre valgt at gøre.

EU arbejder på en operationel vejledning til de enkelte lande for hvordan energiproducenterne kan demonstrere, at de overholder bæredygtighedskriterierne. Vi risikerer, at vi i Danmark får indført nye lovgivningskrav inden EU får lavet vejledningen færdig.

Den danske implementering af VE-direktivet

Forhandlingsgrundlaget for at gennemføre VE-direktivets krav til træ til energi indeholder en række punkter:

Aktører

VE-direktivet kræver kun at større el- og varmeanlæg er omfattet. Det forlyder, at større producenter og importører af træpiller, brænde og briketter også bliver omfattet.

Biomasser

Der er krav om at de omfattede biomasser er den primære biomasse fra skov. Det forlyder, at rester fra træindustrien og træbiomasse fra ikke-skovarealer også vil blive omfattet.

Bæredygtighedskrav

Mest relevant for skovdriften er bæredygtighedskravene. Her lægges der op til lovgivning eller systemer, der sikrer lovlighed og genplantning, at udlagte naturbeskyttelsesområder beskyttes, og at fældningen tager hensyn til jordkvalitet og biodiversitet.

Dette er umiddelbart krav, som bæredygtigt dansk skovbrug opfylder. Der er lagt op til, at der endvidere skal være krav om at identificere særligt værdifulde områder og beskytte dem samt krav om hensyn til særlige arter. Dette er ikke nærmere defineret endnu.

Klimabæredygtighed og kulstoflagre

Der bliver krav om at oprindelseslandet er part i Paris-aftalen og indregner LULUCF, eller at landet på anden måde har love om at beskytte og bevare kulstoflagre.

Det forlyder at der kommer yderligere danske krav ud over hvad der kræves i VE-direktivet. De tegner til krav om dokumentation for at skovkulstoflagre ikke går tilbage.

Der kan blive tale om at kildeområder skal være skovcertificeret, eller at kun restprodukter anvendes, eller at det kan dokumenteres, at skovkulstoflagret ikke går tilbage for kildeområdet eller oprindelseslandet.

CO₂ besparelseskra

Der vil komme krav til et CO₂-besparelseskra for de omfattede aktører. Besparelsen skal sammenlignes med fossil energi.

Dokumentation og kontrol

Der skal være krav om indberetning af biomasseforbrug, biomassetype og geografisk oprindelse. Her kan certificeringsordninger anvendes som dokumentation. Det forlyder, at Danmark skærper kravet, så dokumentationen skal verificeres af en tredje part.

Den endelige aftale er ved redaktionens afslutning ikke kendt, men forventes snart at blive offentliggjort. 🌿

Vedskov

Træsalg og Skovservice

Danmarks største skoventreprenørvirksomhed

- Din sikkerhed for professionelt kvalitetsarbejde

Skovning:

Maskinskovning
Håndskovning
Fældebunkelægning

Køb og salg af træ:

Langtømmer
Korttømmer
Emballagetræ
Kassetræ
Brænde 3 mtr. el. savet og kløvet
Cellulosetræ
Flis

Udkørsel:

Udkørsel af effekter
Fældeudkørsel

Andet entreprise:

Flisflugning
Rodfræsning
Knusning
Kvas rydning
Plantning
Sprøjtning

Salg af specialeffekter:

Flagstænger
Pæle og rafter
Kalmarbrædder
Lærk og Douglas
Bygningstømmer til byggeri
Opsavning efter ønskede mål

Planter sælges i alle størrelser og sorter til fordelagtige priser. Vi opkøber gerne træ fra rod. Høj pris gives!

Vedskovvej 6, 8883 Gjærn

www.vedskov.dk • mail@vedskov.dk

Peter Laursen 4058 3826 • Kontor: 2211 8072 / 4084 1764 • Fax 8687 5170

St. Hjøllund Savværk ApS • Faurholtvej 3, 7362 Hampen

www.hjoellundsavvaerk.dk
st.hjoellund@vedskov.dk

FARMA®

DESIGNED BY SWEDEN

PRODUCENT
WWW.FORMW.COM

OFFICIEL
FORHANDLER

 Yding Smedie
& Maskiner

Egeskovvej 10
8700 HORSENS info@ysm.dk
Tlf. 7578 2230 www.ysm.dk

Den danske skovressource

kan dække en større del af det danske forbrug

En betydelig del af de danske skoves tilvækst udnyttes ikke i dag.
Og tilvæksten kan blive endnu større.
Forbruget af træ bør øges til mange formål. Et godt redskab vil være
en national bioøkonomistrategi.

AF POLITISK KONSULENT DITTE GALSGÅRD, DANSK SKOVFORENING

Artiklen er baseret på indlæg ved medlemsmøderne og opdateret med den seneste udvikling.

Der diskuteres til stadighed om skovressourcen er stor nok til at dække vores forbrug. Vi kan konstatere, at vi importerer en del træ, men også at vi kan øge den danske produktion.

Den samlede vedmasse i de danske skove øges hvert år. Der var i 2018 en tilvækst på 6,5 mio. m³ og en hugst på 3,7 mio. m³. Det giver en forøgelse af vedmassen på 2,8 mio. m³ om året. Se boks 1.

I dag afsættes ca. samme mængde gavntræ som i 1990, se boks 2. 42 % af den samlede hugst går til gavntræ, og 58 % anvendes direkte til energi i form af brænde, skovflis eller rundtræ til energi.

(Gavntræet anvendes til konstruktionsformål, møbler, gulve mv. Når gavntræet forarbejdes er der et udbytte på 50-60 % afhængig af produktion, mens resten anvendes til spånplader eller energi).

Anvendelsen af biomasse fra skovene bidrager til omstilling af samfundet til en biobaseret økonomi, hvor en større andel af materialer og energi kommer fra fornybare ressourcer. I byggeri kan træ og træfiberprodukter (som CLT, LVL, fiberplader og fiberkompositter) ofte erstatte materialer baseret på beton og stål, som forudsætter ikke-fornybare ressourcer og er meget energitunge.

Udnyttelse af træfibre i såvel kendte som nye materialer går frem, og det stiger når der er behov for materialer baseret på fornybare ressourcer. Men der er stadig brug for produktudvikling på området.

Import af træ

Bruttoforbruget af træ i Danmark er opgjort til 18,7 mio. m³ råtræ-ækvivalenter i 2017. Se boks 2.

Af det samlede forbrug af træ stammer ca. 75 pct. fra import. Savskåret træ udgør 3,6 mio. m³

Skovrejsning er et af midlerne til at øge den danske skovressource på sigt.

Boks 1. Den nuværende danske skovressource

- Skovareal: 627.000 ha
- Samlet vedmasse i skov: 135 mio. m³ (216 m³/ha)
- Samlet tilvækst i skov: 6,5 mio. m³ / år (9,2 m³/ha/år)
- Årlig hugst: 3,7 mio. m³
- Dødt ved: 3,9 mio. m³ (6,1 m³/ha)
- Store træer (> 60 cm diameter): 19 mio. m³, heraf 17 mio. m³ i løvtræer.

Kilder: Skovstatistikken 2018 og Hugststatistik 2018.

Boks 2. Dansk forbrug af træ

Forbruget af træ (i råtræ ækvivalenter) fordeler sig i 2017 på følgende grupper:

- Savskåret træ 3,6 mio. m³/år
- Træplader 1,3 mio. m³/år
- Papir 3,5 mio. m³/år
- Energi 10,3 mio. m³/år

råtræ-ækvivalenter (19 pct.) af det samlede forbrug, og bortset fra en stor stigning i slutningen af 1990-erne har det ligget under eller lige omkring 5 mio. m³ råtræ-ækvivalenter.

Potentiale for merproduktion af flis

Københavns Universitet m.fl. har undersøgt potentialet i dansk flisproduktion ved forskellige scenarier, og de væsentligste ting der kan ændre på potentialet er:

- Brugen af powerkulturer (en blanding af træarter med lang levetid og træarter med kort levetid som fældes efter en kort årrække, fx en kombination af rødgran og lærk).
- Arealet af ny skovrejsning, tilplantningsformål og form. (De to yderpoler er powerkulturer og naturlig tilgroning).
- Genetisk forbedring af plantemateriale. Der er eksempler på nåletræarter hvor produktiviteten er flyttet med op imod 25 %.
- Valg af træart på skovareal og skovrejsning. Generelt giver nåletræ højere CO₂ optag pr. ha samt større produktion af træprodukter hurtigere end løvtræ. Derved opnås af flere årsager en større CO₂ effekt.
- Udlæg af skov til urørt skov og biodiversitetsformål.
- Efterladelse af mere træ til dødt ved, især på afdrifter.

Potentialet i dansk flisproduktion kan frem mod 2050 være op mod fordoblet i forhold til i dag. Der vil være tale om en mere eller mindre jævn stigning fra i dag og frem.

Potentialet er dog allerede i dag større end produktionen. Væksten i potentialet er betinget af brugen af powerkulturer samt en vækst i skovrejsningsarealet så vi frem mod 2050 får 100.000 ha mere skov. Dette er ikke et højt tal i forhold til de realistiske forventninger.

Vi har brug for biomassen i fremtiden

Som led i den grønne omstilling vil der blive mere brug for fornybare ressourcer som træ. Spørgsmålet er om vi kan levere den ønskede mængde, og ikke mindst hvor stor den fremtidige efterspørgsel er.

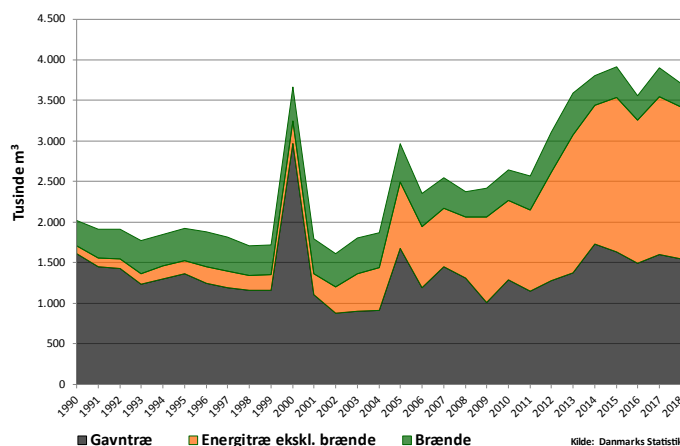
Det er heldigvis ved at gå op for politikerne og andre beslutningstagere, at træ i byggeriet fortrænger CO₂-tunge materialer som stål og beton, samtidig med at der lagres kulstof i træet – og herved opnås en yderligere substitutionseffekt i forhold til CO₂.

Træ har allerede mange andre anvendelser uden for byggeriet til fx emballage og tekstiler. Det må forventes, at træ i fremtiden skal anvendes til endnu flere produkter, men der er behov for forskning og produktudvikling.

I energisektoren kan termisk forgasning, pyrolyse, biogas og Power-to-x levere grøn energi til industri og den tunge trafik.

Når vi skal nå frem til et carbon-negativt samfund er der også muligheder i CCS (carbon capture storage) - hvor CO₂ oplagres så der er tale om negativ CO₂ udledning. Det samme gælder CCU (carbon capture utilization) hvor CO₂ fra afbrænding opsamles og genanvendes til fx flydende brændstoffer.

Anvendelse af træressourcen

Anvendelse af den danske skovressource 1990-2018.

En national bioøkonomistrategi

Der bør fastsættes pejlemærker indenfor bioøkonomien i sammenhæng med omstilling af samfundet til en mere biobaseret økonomi.

Her vil en national bioøkonomistrategi være gavnlige. Den kan sikre at alle kilder til biomasse (skovene, landskabet, landbruget, byerne og havene samt i næste led industrien, husholdningerne og genbrugssektoren) udvikler sig frem mod den mest intelligente udnyttelse af den danske biomasseressource.

En national bioøkonomistrategi kan understøtte målet om et øget skovareal i Danmarks nationale skovprogram. Her er særligt tidsperspektivet vigtigt, for produktion af biomasse i skovene er for skovejerne en langsigtet investering.

En national bioøkonomistrategi kan også understøtte investeringer i udvikling af de nye anvendelsesformer som biomasse i fremtiden vil indgå i.

Vi har brug for biomassen nu og i fremtiden. Nu er det vigtigt, at vi anvender den danske bæredygtige ressource og planlægger for en fremtidssikret skov med en værdifuld produktion såvel som plads til naturen. Det kræver politiske rammer, der muliggør afsætning af råtræet. 🌿

Boks 3. Fire vigtige pointer

Står du lige og mangler noget at konversere om, så er her fire pointer, som ikke kan gentages for tit

- Dansk træflis er et restprodukt fra skovens produktion af træ til møbler og byggeri. Det er vigtigt for erhvervet, at det er muligt at anvende flisen.
- Substitutionseffekten. Træbiomassen erstatter fossile brændsler. Dermed friholder vi atmosfæren for yderligere tilførsel af kulstof fra jordens gamle lagre.
- Når der tales om hvorvidt man skal anvende træbiomasse eller udfase det, så tænk på først at udfase de fossile brændsler (og de importerede brændsler), som stadig dækker langt størstedelen af vores energiforbrug.
- Øget efterspørgsel efter biomasse kan øge opsamlingen af CO₂.

Foto 1. Douglas er en af fremtidens træarter fordi den har stor genetisk variation og klarer klimaændringer.

Foto 2. Almindelig valnød – Juglans regia – giver værdifuldt ved til møbler og kan være interessant i mindre omfang. (Men det vil nok være en fordel at vælge lidt mere rette typer end denne fra Vrangeskov).

Tilpasning af skovdriften

- til klimaændringer, insekter og svampe

Fra en Pro Silva ekskursion til Vrangeskov ved Ringsted. Klimaet er ved at blive varmere og mere tørt om sommeren. Det betyder at skovdriften skal tilpasses gennem valg af andre træarter og provenienser end i dag. Og måske ved indførsel af nye arter. Der er også behov for tilpasning til angreb af insekter (fx sitkabladlus) og svampe (fx asketoptørre).

Der er mange ting som kan gå galt når man dyrker skoven. En af de store ukendte faktorer er klimaændringerne, som vil påvirke skovdriften. Men der er også behov for at være opmærksom på

skadevoldere i form af insekter og svampe.

Det var temaet ved en Pro Silva ekskursion den 20. august til Vrangeskov ud for Haraldsted Sø ved Ringsted. Vrang er et historisk navn som henviser til at bøgene en gang havde en dårlig form.

Skoven er i dag ejet af staten og rummer et

stort antal træarter. Det hænger sammen med at den tidligere har hørt under Skjoldenæsholm, hvor der var tradition for at afprøve mange forskellige træarter i skoven.

Den ene halvdel af ekskursionen blev omtalt i Skoven 9 (Vesterskoven), og her følger den anden. På ekskursionen deltog en række forskere fra IGN på Københavns Universitet som bidrog med den nyeste viden.

Klimaændringer – hvad gør man

Klimaændringerne er ikke noget der vil ske en dag, de er allerede i gang. Der er en klar tendens til højere temperaturer året igennem, højere nedbør om vinteren og risiko for tørke om sommeren. Måske også kraftigere storme.

En mulig løsning er at lægge vægt på robuste træer der har stor tilpasningsevne som følge af en stor genetisk variation. Vi kan bruge flere forskellige træarter for at sprede risikoen. Endelig kan vi vælge nye provenienser eller helt nye arter der passer til fremtidens klima – men de skal stadig kunne dyrkes i nutidens klima.

Nogle af vores nuværende træarter er ikke særlig godt tilpasset fremtidens klima. Det er undersøgt gennem analyser af træernes årringe langt tilbage i tiden. Variationer i årringsbredden viser om der er sammenhæng mellem tilvækst og nedbør eller temperatur. Der er også opsamlet praktiske erfaringer efter det ret tørre år 2018. Resultater og erfaringer blev drøftet på ekskursionen.

Det generelle billede er, at især rødgran, sitkagran, grandis og japansk lærk er følsomme for manglende nedbør i forsommeren. Ædelgran, douglasgran og bøg reagerer moderat på en tør forsommer. Stilkeg ser ud til at være mindre påvirket og får måske gavn af varmere forår. Japansk lærk har det især svært med sommertørke.

Men der er mange faktorer i spil, og billedet er kompliceret. Høje efterårstemperaturer ser ud til at have negativ påvirkning af nogle arter (fx rødgran). Det er uklart hvorfor: Måske afmodner træerne for sent i et varmt efterår, eller respirationen er højere end fotosyntesen, så træerne svækkes. Disse emner undersøges for tiden nærmere på Københavns Universitet.

Højere forårstemperaturer kan til gengæld være positivt for andre arter.

Ær kan være meget tørkefølsom, men den står tit på ret fugtige steder. Dette kan beskytte den mod skader i et tørrere klima, med mindre rodnettet bliver skadet af forsumpning som følge af den højere nedbør i vinterhalvåret. Samtidig klarer ær sig dårligt over for græs, måske fordi konkurrencen med græs skaber ekstra tørkestress.

Foreløbige opgørelser af forsøg efter tørken 2018, viser i øvrigt at der er muligheder for genetisk tilpasning i forhold til tørketolerance for ær.

Stilkeg, vintereg og douglasgran kan være gode bud på arter der er robuste over for ændringer. Forædling inden for arterne kan også give gevinster, og selektion for bedre tilpasning bliver i stigende grad en vigtig del af forædlingen.

De danske skove er overvejende plantede, og det giver mulighed for hurtigere reaktion i form af valg af nye provenienser og nye arter. Naturlige foryngelser har til gengæld et stort plantetal, hvilket giver bedre muligheder for naturlig tilpasning og udvalgt ved stamtalsreduktion.

Træartsskift

Douglas nævnes ofte som en af de arter der bør bruges i højere grad end i dag. Den er ret klimatålsom, samtidig med at den har en stor variation og formentlig kan tilpasse sig et ændret klima. Den skal dog beskyttes som ung hvor den er ret stormfølsom. Se foto 1.

Vi har i Danmark materiale fra store dele af udbredelsesområdet og mange erfaringer fra proveniensforsøg. Der findes kårede bevoksninger og frøplantager med podninger af udvalgte træer fra en række bevoksninger. Endelig har vi frøplantager med afkom af klonerne i de ældre frøplantager, suppleret med afkom af træer udvalgt i kårede bevoksninger.

Fra begyndelsen har forædling af douglasgran i Danmark sigtet mod kvalitet, og der er især opnået gevinst på stammerethed. De nyeste frøplantager har indbygget høj genetisk diversitet med henblik på at give øget fleksibilitet i fremtidens dyrkning.

Nye arter

Vi kan også vælge nye arter tilpasset et varmere klima. Der er mange arter, som er velkendte, men som ikke hidtil har været anset for vigtige skovbrugsarter. Interessante eksempler er avnbøg og ægte kastanje – man skal dog være opmærksom på at ægte kastanje kan have problemer med ringskøre (revner der følger årringene).

Valnød trives også ret godt i skoven (foto 2). I Højbjerg Skov lidt nord for Vrangeskov kan både ægte kastanje og valnød forynge sig med lethed (Skoven 10/19).

I de senere år er vi blevet opmærksomme på skovene i den nordlige del af Iran, ud mod Det Kaspiske Hav. Klimaet er tempereret og svarer til Centraleuropa, men skovene har ikke været påvirket af istiderne fordi de ligger så langt mod syd. Det betyder at de har en stor genetisk variation.

Skovene rummer langt flere arter end i Europa. Der er ofte tale om de samme slægter som vi kender, og mange af arterne i de iranske skove har stor lighed med de europæiske arter.

Siden 2017 er der indsamlet frøpartier af flere provenienser for en række arter i hele det 700 km lange område. De udplantes løbende på især to forsøgsarealer i Danmark og et areal i Iran.

Projektet er inspireret af danske feltforsøg anlagt i 1930'erne hvor ædelgran fra Calabrien fra Syditalien har vist overlegen sundhed og vækst i forhold til ædelgran fra Mellemeuropa. Calabrien var under istiden et refugium der ikke var nærværdigt påvirket af det kolde klima, lige som skovene i Iran.

Projektet i Iran er også et forsøg på at vise rettidig omhu, hvis flere af vore træarter – ud over elm og ask – skulle gå hen og få problemer i fremtiden. 1)

Foto 3. Sitkablادلusen har dræbt sitkagran en del steder. Her er der medio august lidt grønne nåle tilbage på træet i forgrunden, men det er for lidt, det vil også gå ud.

Sitkablادلus

Klimaændringer kan også give problemer med skadevoldere. Sitkagran skades af flere forskellige insekter. Mest kendt er jättebarkbillen – ”micans” – som kan dræbe mange træer især på mager og tør jord. Men i år har man set omfattende angreb af sitkablادلus, også på Sjælland, hvilket er ret usædvanligt.

Blادلus findes naturligt i Europa, hvor den lever på rødgran uden at skabe større problemer. Men den europæiske bladlus er aggressiv over for sitkagran og andre amerikanske Picea-arter som ikke er naturligt tilpasset sitkablادلus.

Sitkablادلusen er aktiv fra + 4 grader og op og kan lave flere generationer på et år. Lune vintre og varme forår sætter gang i opformeringen. Blادلusene kan kun overleve på gamle nåle, fordi den nyeste årgang indeholder stoffer som den ikke bryder sig om.

Træer med kraftige angreb vil i løbet af sommeren ofte kun have én nåleårgang tilbage – den yngste. Dette er dog ikke tegn på at man bør fælde træerne – hvis de har grønne nåle om efteråret, kan de måske overleve.

Om efteråret ændres nålenes indhold. Hvis det er et lunt efterår kan bladlusene begynde at suge på de nye nåle, og hvis de falder af, er det slut med bevoksningen.

Sitkablادلusen er en art som kan skabe store problemer i et varmere klima. Skaderne kan starte med en tørkeperiode – det oplevede vi således i 2018 hvor træerne kastede mange gamle nåle.

Hvis der så også er et lunt efterår og en mild vinter vil mange af lusene overleve. De har mulighed for at være aktive i en længere periode og kan gå løs på de nye nåle. På grund af tørken i 2018 var der i 2019 og 2020 færre gamle nåle til lusene som derfor blev presset, og det har vi set effekten af i denne sommer.

Sitkablادلusen skader træerne alvorligt. Undersøgelser viser at virkningen kan ses op til seks år efter et angreb. Analyser af årringe har vist en virkning af bladlusresistens eller -tolerance registreret i 1989 som kunne ses over perioden 1990-2009.

I proveniensforsøg er der foretaget udvalg for luseresistens, og der er tidligere lavet en frøplantage med særligt luseresistente kloner. Der findes ikke pt. frøkilder på markedet som er specifikt selekteret for modstandsdygtighed over for sitkablادلusen. Selektion for vækst kan dog godt inkludere luseresistens hvis det er forekommet i afkoms- og klonforsøg.

Problemet med sitkablادلus kan altså delvist forklares med, at den indførte træart er dårligt tilpasset de europæiske insekter. Det samme gælder i øvrigt for micans, der også har rødgran som naturlig vært i Europa, uden at volde større skader.

Der findes en rovbille som lever i gangene i barken og normalt regulerer bestanden af micans. Men hvis træerne er tørkestressede, vokser bestanden af barkbiller så hurtigt, at rovbillen ikke kan følge med. Micans kan derfor også blive et større problem i et varmere klima, på linje med sitkablادلus.

Foto 4. En bevoksning af ær og ask hvor asken er gået ud, især i lavningen. Træerne i kanten på lidt højere bund klarer sig – endnu.

Asketoptørre

Asketoptørre er en af de ret nye trusler – og den har vi selv skabt. Sygdommen skyldes en svamp, som er indført med planteskoleplanter fra Asien.

I Asien findes flere arter af ask, som minder meget om den europæiske ask, bl.a. *Fraxinus mandschurica*. De asiatiske arter har tilknyttet en svampeart, som nedbryder bladstilkene om efteråret. Svampen bliver i blade og bladstilke, og skader derfor ikke træerne.

En tilsvarende situation har vi i Europa. Der findes en europæisk svamp, som er tæt beslægtet med asketoptørre svampen, og som lever af at nedbryde de visne blade om efteråret.

Den asiatiske svampeart er imidlertid meget aggressiv over for den europæiske ask, almindelig ask, og det ser ud til at den næsten har fortrængt sin europæiske slægtning i de danske skove.

Den asiatiske svamp spredes fra blade gennem skud og grene. Den kan vokse videre ind i stammen og skabe store nekroser. Især unge ask kan dræbes relativt hurtigt.

Asken går ofte først ud i de våde partier af bevoksningen, og der er tit et samspil med honningsvamp. I 'askemoser' kan der opstå en negativ spiral. Når store asketræer går ud reduceres fordampningen, og bevoksningen forsummer. Det kan yderligere svække de resterende asketræer som derpå kan gå ud. Se eksempel i foto 4.

Store træer der er angrebet af svampen kan ofte klare sig en årrække. Men når man kigger på veddet viser det sig at det har næsten kun vårved

– energien går til forsvar mod svampen og til regeneration af kronen.

Svækkede, levende træer har en lav diameter-tilvækst. Nogle af de svækkede asketræer, som IGN har fulgt i perioden 2010-19, har stort set ikke vokset i perioden.

Ask klarer sig i blanding?

Når ask vokser i renbestand er bunden dækket med de visne blade. Bladene er fyldt med frugtlegemer (apotecier) af asketoptørre som kan sprede sporer næste år. De levende træer udsættes altså for et massivt smittetryk, og det er ikke overraskende at renbestande af ask er ved at blive en sjældenhed.

Noget kan tyde på at ask klarer sig bedre i blanding med andre arter. Det kan passe med, at smittetrykket fra de visne blade er mindre når der er længere mellem askene.

Da asken kaster sine blade før de fleste andre arter, især bøg, vil askebladene desuden blive dækket af blade af andre træarter. Det kan også gøre det sværere for svampen at sprede sporerne op i kronen.

Der er behov for at undersøge i hvilket omfang askens sundhed kan opretholdes bedre ved at dyrke den i blanding. Endnu et spørgsmål som kræver systematiske undersøgelser.

Ask klarer sig også ofte godt som enkelttræ i landskabet, i læhegn og i alleer. Der er tit nogle enkelte døde grene, men mange træer ser ret sunde ud. Igen kan det hænge sammen med

Foto 5. Afkomsforsøg og frøplantager viser at enkelte kloner af ask klarer sig godt. Her ses et 14 årigt asketræ, som er forblevet sundt, mens hovedparten af de omkringstående træer er svækkede eller døde. (Fra FP 291 Randers fælled som nu kan levere frø af træer som synes at være relativt modstandsdygtige).

mindre smittetryk i landskabet fordi visne blade blæser væk eller tørrer ud. Men det kan også skyldes mindre forekomst af honningsvamp, eller helt andre grunde.

Skal vi dyrke ask i skoven er der imidlertid behov for forædling, og der er et større program i gang. Eksisterende frøplantager baseret på udvalgte kloner viser at omkring 5% er rimeligt sunde, og man har derfor lavet en hård selektion i frøplantagerne til fordel for de sunde.

Der er mindst fem frøplantager på vej. Den ældste frøplantage (FP 291, Randers fælled) er fra 2004 og er baseret på frøplanter. Træerne er begyndt at blomstre, og der blev høstet frø i 2018. Her til efteråret kommer der planter på markedet, som vil blive plantet i flere statsskove, hvor sundheden kan følges. Se foto 5. Læs om FP 291 i Skoven 4/18 og generelt om asketoptørre i Skoven 11/18 og 1/17.

De fire nyeste askefrøplantager er anlagt af Skovdyrkerne og Naturstyrelsen. De forventes at kunne producere store mængder frø om 5-10 år. Disse frøplantager er anlagt med podninger af grene fra sunde træer udvalgt over hele landet. Se Skoven 8/16.

Ikke alle udvalgte træer viser sig være modstandsdygtige, så de skal følges over flere år og

Den triste historie om sodskimmel

Sodskimmel er en svamp som er naturlig på douglasgran i Nordamerika. Den er indført til Europa, men volder ikke større problemer fordi vi anvender provenienser der ikke angribes.

I USA ser man nu pludselig voldsomme skader. De kaldes "banantræer" fordi alle nåle undtagen de nyeste bliver gule. Hvorfor dog?

Douglas findes naturligt i bjergene. Den er bragt ned i lavlandet hvor den ikke er hjemmehørende og hvor klimaet er anderledes, og den dyrkes til juletræer. Den angribes af sodskimmel, og træerne bliver derfor sprøjtet med fungicider.

Det har medført en selektion inden for sodskimmelen til fordel for en type som angriber hurtigt, før sprøjtningen finder sted. Denne mere aggressive type har nu spredt sig til naturskoven hvor den breder sig.

Sodskimmel er som nævnt ikke noget problem i Europa. Men det er værd at undersøge om de nye typer sodskimmel kan angribe de provenienser vi bruger.

Flere detaljer om sodskimmelen:
<http://sncc.forestry.oregonstate.edu/>

kun de bedste bevares til frøavl. Man har ikke fundet asketræer, som er helt resistente, men mange viser stor modstandskraft.

Når man planter de nye forædlede ask vil det være en fordel at give dem gode forhold. Jorden bør være veldrænet og næringsrig – dvs. grøfterne skal vedligeholdes (!). Og de bør plantes i blanding med andre træarter, så smittetrykket mindskes.

sf

Kilder

Artiklen er baseret på indlæg af en række forskere fra Københavns Universitet:

- Iben M. Thomsen (svampesygdomme)
- Hans Peter Ravn (insektskader og biologisk mangfoldighed)
- Erik Dahl Kjær (genetisk variation og træarters mulighed i skovbruget)
- Jon Kehlet Hansen (forædling og genetisk tilpasning til klimaændringer)

Desuden bidrog Palle Madsen fra firmaet InNovaSilva ApS (skovdyrkning).

Flere skove på Midtsjælland rummer mange forskellige træarter. I Skoven 10/19 er omtalt en række lovende arter af både nåltræ og løvtræ i skove der har hørt under Skjoldenæsholm og i dag ejes af Svenstrup (Højbjerg Skov) og Vesterskoven.

- 1) Projektet med indsamling og afprøvning af frømateriale fra det nordlige Iran finansieres af Villum Fonden og drives af IGN, Københavns Universitet. Læs mere på www.veluxfoundations.dk > søg på Iran, og på www.ign.ku.dk > søg på nyheder og Iran. 🌿

Træhus på 6 etager

Danmarks højeste træhus på 6 etager vil stå klar om et års tid i København. Københavns Kommune har ikke nogen overgrænse for højden af træhuse.

Der er nu givet grønt lys for opførelse af et træhus på 6 etager på Østerbro i København. Det bliver Danmarks højeste hus med træ i de bærende konstruktioner.

Huset bliver på 861 m² og vil rumme 20 studieejligheder samt en cafe. Der bliver desuden en fællesbygning på 70 m².

Huset er baseret på et byggesystem til krydslamineret træ (CLT) fra det østrigske firma Cree GmbH. Fundamentet er i beton, og der anvendes andre materialer end træ i dele af det indre af hensyn til støj og brandsikkerhed. Hvert etagedæk består således af en træplade med et lag beton. Men hovedparten vil bestå af træ.

Huset opføres på Østerbrogade 190, tæt ved Svanemøllen. Det er tegnet af Vilhelm Lauritzen Arkitekter, rådgivende ingeniører er Moe, og bygherre er Cree Danmark som er et datterselskab i entreprenørkoncernen J. Jensen.

Kommunen bakker op om træ

Vi har omtalt netop dette projekt i Skoven for flere år siden. Bygherren indleverede nemlig ansøgning om byggetilladelse i november 2018, og det var håbet at bygningen kunne stå færdig sidst i 2019.

Det blev til en langvarig dialog med Københavns kommune fordi der skulle anvendes træ i de bærende konstruktioner. Kommunen pegede på at der mangler en statslig vejledning om især brandkrav. Nu har kommunen diskuteret sagen med brandmyndighederne og har opnået en mere præcis fortolkning af Bygningsreglementet.

Det er fremover den certificerede brandrådgiver der afgør om træbyggeri lever op til sikkerhedskravene og ikke den tekniske sagsbehandling i kommunen. Sikkerhedsniveauet ændres altså ikke, men dokumentation og fremtidigt ansvar ligger hos brandrådgiveren.

Stadsarkitekt Camilla van Deurs sagde i august at kommunen fremover vil kunne godkende bygninger med træ i den bærende konstruktion op til 45 meters højde hvis de placeres i brandklasse 4. Grænsen har tidligere været på 3-4 etager, altså ca. 12 meter. (Kommunen har i oktober oplyst at der ikke er nogen grænse ved 45 meter. Man må altså bygge så højt man har lyst).

Nogle mener det er ret ligegyldigt om man kan bygge så høje træbygninger. De typiske huse i brokvartererne i København er kun 4-5 etager.

Men i de nye kvarterer som Ørestaden, Nordhavn og Islands Brygge er der mange huse på 6-12 etager. Hvis træ kun kan bruges i de lave huse

Træhuset på 6 etager som vil blive Danmarks højeste træhus.

er der risiko for at arkitekter og entreprenører fravælger træ fuldstændig.

Flere andre forhold kan fremme træbyggeri. Kommunens Miljø- og Teknikudvalg vedtog i august et nyt bæredygtighedsredskab. Det betyder at kommunen vil spørge bygherren om om byggeriet kan bidrage til en overordnet bæredygtighedsplan for byen. Træbyggeri vil stå stærkt i kraft af mindre CO₂ udslip, mindre fundament, færre transporter af byggematerialer mv.

Københavns Kommune udbyder nu det første byggeprojekt hvor det udtrykkeligt fremgår at der skal anvendes CLT i de bærende konstruktioner. Det drejer sig om Heerupskolen i Vanløse som skal udvides med 1700 m².

Skolen skal fungere som et pilotprojekt hvor kommunen kan høste erfaringer med CLT. Der vil blive lagt vægt på at rådgiveren kan finde gode løsninger på fugt, akustik og brandregler.

sf

Kilder

www.dagensbyggeri.dk 25.8.20, www.wood-supply.dk 28.9.20 og 29.9.20, Jyllandsposten 8.9.20, www.politikenbyrum.dk 10.9.20, 2.10.20, www.creedanmark.dk, Skoven 12/18 🌿

Mange former for overnatning i naturen

Der er stigende interesse for at overnatte i skov- og naturområder med en vis form for luksus.
Der er mange muligheder i vidt forskellige prislejer.

Ar for år er der stigende interesse for at overnatte i skov- og naturområder og få nye former for naturoplevelser. I år har covid19 situationen gjort at interessen for at sove i naturen er øget. Først da samfundet blev lukket ned, siden da mange valgte at holde sommerferie indenlands.

Det er imidlertid ikke alle der ønsker at overnatte under primitive forhold i et telt eller et shelter. Mange vil gerne have noget af den luksus de er vant til. Det kaldes på engelsk "glamping" – en sammentrækning af glamour og camping.

Derfor er der udviklet nye koncepter i forskellige prisklasser. Skovejere kan opnå indtægter af friluftslivet, samtidig med at aktiviteterne styres i retning af områder hvor de ikke generer nogen.

Det er dog også vigtigt at være klar over at man kan ikke forvente at få tilladelse til at opføre permanente bygningsværker i fredsskov. Til gengæld behøver der ikke at være tale om særligt store områder – et skov- og naturområde på få hektar vil være nok. For mange er det væsentlige at man føler at man er omgivet af naturen og at der er ro og fred.

En af de første der opførte permanente fritidsboliger i naturen var Løvtag (Skoven 3/19). De har

oplevet så stor interesse at de søger nye skove til opførelse af hytter.

Trætophoteller

Ryegård

Ryegård ved Holbæk har opført to hytter i et skovbryn i Ryegaard Dyrehave. Hytterne er placeret 6 meter over jorden med udsigt over Isefjorden. Der er glas i både tag og vægge.

Husene er forbundet med broer og en terrasse. Begge hytter er delvist udlejet til lokale spejdere, mens det ene hus kan lejes ud til møder og overnatning. Det markedsføres som "romantisk overnatning for to" og koster 5.000 kr pr. dag – inkl. morgenmad.

Løvtag v. Mariager

Løvtag ligger i Als Odde ved munden af Mariager Fjord. De har foreløbig tre hytter placeret i en lille skov af eg og fyr. Medio september er der først ledige tider fra december og frem, og de søger nye steder at opføre hytter – se boksen.

Hytterne har store vinduer med udsigt over skoven. Hver hytte er bygget rundt om et stort træ som derfor er en del af interiøret. Der er 4 sovepladser i hver hytte, et brusebad ud til det fri og en terrasse oven på huset. Se også Skoven 3/19.

Ryegård

Ryegård

Løvtag

Kaløvig Center

Kaløvig Center er et lille kursuscenter som ligger ud til vandet i Mols Bjerge. De har en trætophytte i et skovbryn med udsigt til en park. Der er en privat terrasse og en dobbeltseng.

En overnatning koster 1.996 kr. Huset kan også udlejes til et møde for 1.000 kr.

GoGlamping

GoGlamping ligger syd for Langå og har en hytte med 4 senge, køkken, toilet og en terrasse. Hytten koster fra 1.825 kr pr dag. Tyve meter derfra ligger en anden hytte, Birkehytten med 2 sovepladser.

Løvtag

Idehytten

Idehytten i Væggerløse på Sydfalster har tre hytter der er opført i et stort piletræ. Det er selvbyggerhuse opført med hjælp fra ejerens venner. Husene er opbygget af elementer på et værksted i nærheden og derefter samlet på stedet.

Det er en mere primitiv overnatning end flere af de andre. Toiletforholdene er primitive, og bad kan tilkøbes. Der er to hytter med to senge til 500 kr pr person og en hytte til fire for 700 kr.

Onsevig

Onsevig ligger nord for Nakskov ud mod vandet. De har tre hytter hvoraf det ene er "Treehouse" med egen lille balkon. Det koster 800 kr for to.

Kaløvig

GoGlamping

Idehytten

Luksustelte

Camp Adventure

Camp Adventure ved Næstved er blevet landskendt siden sidste forår da de indviede Skovtårnet i en af Gisselfelds skove (Skoven 4/19).

De har samtidig opført nogle telte på en lav platform. Teltene ligger i skovkanten og med udsigt over en lille ådal. De markedsføres under betegnelsen "glamping".

Der er køkken, badeværelse og sauna, og man kan bestille mad udefra. Der er plads til 2 samt en opredning. Det koster 2.500 kr, dog 3.500 kr i højsæsonen, og en opredning koster 500 kr. Der er inkluderet fri adgang til Skovtårnet.

Camp Adventure

Telte ophængt i træer

BS-Event

Firmaet udlejer 8 telte ophængt i træer til 1500 kr. pr. telt. Der kan være 2-3 i hvert telt.

I prisen indgår anvendelse af bålsted med brænde, borde under sejldug, toilet, basic køkken- og spisegrej, kølekasse, transport af bagage mv. Man kan medbringe mad og drikke eller tilkøbe en madkasse til 300 kr pr. person fra Rold Storkro; man tilbereder selv maden på bålpladsen.

BS-Event ligger i Rold Skov ved Tingbæk Kalkminer. Firmaet arrangerer firmaevents, naturophold, aktivitetsdage, mtb-ture, polterabends mv., og udlejning af telte er kun en lille del af aktiviteterne.

BS-Event

Skycamp

Klatretræ

Skycamp

Skycamp i Systofte Skov ved Nykøbing Falster har et antal telte som er spændt ud mellem tre store træer. Teltet hænger i et par meters højde eller mere. Der er plads til to voksne og to børn.

Der er også en overlevelseskasse med bålgrøder, sav, økse, service og meget mere, så man selv kan lave mad. Det koster 4-500 kr pr nat.

Klatretræ

Klatretræ i Middelfart tilbyder primært træklating og teambuilding, men udlejer også hængeskøjler, så man kan sove i trækronerne. Pris 1.400 kr pr. person.

sf

Kilder:

www.ryegaard.dk > Selskabslokaler
www.lovtag.dk
www.kalovigcenter.dk
www.goglamping.dk
www.idehytten.dk
www.baadhus-onsevig.dk
www.campadventure.dk
www.bs-event.dk
www.treelife.dk (Skycamp)
www.klatretrae.dk

Højt til vejs: 8 trætophoteller. www.bornibyden.dk
 Is glamping going to be the new social distancing travel trend? Lonely Planet
www.hipcampa.com (en portal for glamping i USA)

Løvtag søger skove til trætophotel

De tre første hytter er udlejet langt frem i tiden, og nye skove søges.

Det startede som en vild idé i starten af 2010'erne og blev til virkelighed d. 1. juli 2019. Her slog Løvtag dørene op til den første arkitekttegnede trætophytte i en mindre skov i Himmerland efter mange års arbejde med tegninger, konstruktionsprincipper, finansiering og dialog med forskellige myndigheder.

En uge senere var hytten lejet ud resten af året, og derfor åbnede Løvtag denne sommer yderligere to hytter i samme skov. Ligesom den første er de bygget i otte meters højde og indeholder både køkken, bad, toilet og fire sovepladser. Hytten hviler på stålsøjler.

Det vigtigste er: Et levende træ, der skyder op igennem hyttens gulv og fortsætter ud igennem taget. Man møder træet igen, når man sidder på tagterrassen og nyder udsigten til skoven.

Trætophotellet er i dag udsolgt flere måneder frem, og derfor søger folkene bagved nye hytter til for at dække efterspørgslen:

- På bare én uge i løbet af sommeren var der mere end 13.000 mennesker, der gik ind på vores bookingsystem, siger Nanna Balsby, der er medejer af Løvtag. Og så er tre hytter for lidt.

- Vores egen skov er for lille til, at vi kan udvide tilstrækkeligt her ved Als Odde. Derfor er vi på udkig efter skove i andre dele af landet, som egner sig til formålet. Der skal være forholdsvis store træer, og det må ikke være fredskov.

Nanna Balsby opfordrer interesserede skovejere til at tage kontakt til Løvtag, så man kan afsøge mulighederne for et samarbejde.

- Én mulighed er, at vi køber eller lejer skoven og selv etablerer hytterne, siger Rasmus Lybæk, der er idémanden bag Løvtag-projektet.

- En anden mulighed er, at skovejeren selv investerer i hytterne og bliver koblet på vores koncept. Vi kan så stå for både byggeledelse, markedsføring, kundeservice og drift afhængig af, hvad skovejeren foretrækker. Hytterne giver et solidt afkast, som nemt overgår, hvad man typisk kan tjene på skov.

Tekst: Rasmus Lybæk, Løvtag, info@lovtag.dk

Glamping i udlandet

Som navnet antyder er glamping (glamour + camping) opfundet i udlandet. Det er en form for økoturisme og anses for bæredygtig da den påvirker naturen mindre end andre ferieformer.

I Storbritannien har det være udbredt i femten år. Der har været øget interesse i år som følge af covid19. Mange ønskede en simpel ferie med god afstand til andre samtidig med at det var bæredygtigt og med nye oplevelser. Allerede i marts var der mange reservationer, op til en halv gang mere end sidste år på samme tid.

I USA er fænomenet udbredt, og der findes overnatning i alle former og prisklasser. Det er en simpel form for ferie, hvor man ikke behøver særlig erfaring med overnatning udendørs.

En meget omfattende portal er HipCamp der beskrives som en AirBnB for private jordejere, opdelt i mange forskellige typer hytter, telte mv.

Der er mulighed for at opfylde specielle ønsker, fx handicapvenlige steder eller særlige steder for sorte, hispanics, queers og transpersoner som ofte ikke føler sig velkomne på traditionelle campingpladser.

Fotos:

Hjemmesider for de respektive virksomheder (undtagen Løvtag: Søren Larsen og Ryegaard: Søren Fodgaard). 🌿

AKKERUP PLANTESKOLE

5683 HAARBY
TLF.: 6473 1058
FAX: 6473 3158
mail@akkerup.dk
WWW.AKKERUP.DK

Skov-, læ og hækplanter

Rekvirer katalog eller De er velkommen til at aflægge Planteskolen et besøg.

Tilbud afgives gerne.

Fra nåletræsplantage til varieret skov

Nyt projekt udvikler metoder

Mange danske skove består af nåletræ. Den type skov er sårbar over for storme og insektangreb, og de rummer ikke mange levesteder for sjældne dyr og planter.

Derfor starter Miljø- og Fødevareministeriet og en række partnere nu et projekt, *LIFE Forest Fit For Future*. Målet er at omdanne nåletræsplantagerne til mere varierede og robuste skove, hvor der stadig produceres bæredygtigt træ.

- Vi står i en klima- og naturkrise, og vores skove er en del af løsningen på begge dele, siger miljøminister Lea Wermelin. Derfor skal vi have mere urørt skov, hvor gamle træer får lov til at stå til gavn for truede dyr og planter. Og vi skal fremtidssikre vores øvrige skove, så de bliver mere robuste over for klimaforandringer.

- Generationerne efter os får også brug for skove, der kan binde CO₂ og levere bæredygtigt træ. De skal samtidig give plads til bedre biodiversitet og muligheder for at dyrke friluftsliv.

Skovene skal i højere grad forynge sig naturligt. På statens arealer lægges der især vægt på at indføre flere hjemmehørende løvtræer.

80 skove er med

I samarbejde med Københavns Universitet indsamles data, som kan belyse effekterne af den naturnære skovdrift. Erfaringerne herfra skal breddes ud til andre skove herhjemme og i udlandet.

Skovdyrkerne giver nogle eksempler på de tiltag de vil undersøge: gruppevis underplantning af mellemaldrende rødgran eller omorika, indplantning af stabiliserende løvtræ i nåletræsblandinger, naturlig foryngelse ved jordbearbejdning i ældre nåletræsblending, suppleringsplantning i ensartede stabile nåletræsbevoksninger samt gruppevis foryngelse af ældre sitkagran, rødgran og skovfyr. Skovdyrkerens medlemmer bidrager med 50 ha.

Projektet omfatter 3.800 ha statskov og 400 ha privat skov. Der indgår godt 80 skove, fordelt med 64 i Jylland, 8 på Sjælland, 2 på Bornholm og 13 i Nordtyskland.

Projektet løber i perioden 2020-2028. Der er et budget på 98,3 mio. kr., hvoraf 54 mio. kr. stammer fra EU's LIFE program, og resten kommer fra staten, private og Aage V. Jensens Fonde.

Der er 22 partnere i projektet: Naturstyrelsen, 14 private danske skovejere, Slesvig-Holstens statskovbrug, Skovdyrkerne, Salten Langsø Skovadministration og Hededanmark samt Københavns Universitet, Miljøstyrelsen og Dansk Skovforening.

Kilde: www.mfvm.dk,
www.skovdyrkerne.dk 9.9.20

Nåletræsplantagerne skal blive mere varierede og gerne med naturlig foryngelse. (Skov med rødgran, lærk og bøg på Salten Langsø).

Placeringen af de skove der indgår i projektet.

Stigende interesse for friluftsliv 37% har været mere i naturen end de plejer

Friluftsliv er populært som aldrig før. 37 % af befolkningen har været mere ude i den danske natur i løbet af sommeren, end de plejer. 48 % har været lige så meget ude som de plejer, mens 13 procent har været mindre ude i naturen.

Det viser en rundspørge, som Kantar Gallup har foretaget for Friluftsrådet der har 82 organisationer som medlemmer.

Det er især de unge mellem 18 og 35 år, der har været mere ude i naturen. 44 procent af de 18-35-årige angiver, at de har været mere ude i naturen denne sommer, end de plejer (mod som nævnt 37% af hele befolkningen).

- Vi skal gøre alt, hvad vi kan for at fastholde den store interesse for natur og friluftsliv, der er opstået i kølvandet på COVID-19. Det siger formanden for Friluftsrådet, Niels-Christian Levin Hansen.

- Det kræver blandt andet, at der er gode muligheder for at færdes i naturen og dyrke forskellige aktiviteter i den. Desuden skal der være tilgængelige naturområder tæt på, hvor folk bor.

61 procent af dem, der har været mere ude i naturen i løbet af sommeren, angiver, at de er kommet til at holde mere af den danske natur. Det får Friluftsrådets formand til at pege på, at gode oplevelser i naturen kan være med til at sikre folkelig opbakning til at skabe en rigere natur i Danmark.

51 procent af dem, der har været mere ude i naturen end de plejer, angiver, at deres oplevelser i naturen i sommeren 2020 har betydet, at de har fået større viden om Danmarks natur.

- Rundspørgen viser, at når vi kommer ud i naturen og har gode oplevelser derude, så kommer vi også til at holde mere af den. Derfor er det vigtigt, at befolkningens muligheder for friluftsliv tænkes med i fremtidige naturtiltag. Når vi har et nært forhold til naturen, så får vi også lyst til at passe godt på den.

Rundspørgen viser at 11 procent af danskerne i løbet af sommeren har prøvet nye friluftaktiviteter som kajak, mountainbike, ridning, surfing eller vandreture. Det gælder især de unge – blandt de 18-35-årige er det en femtedel, der har prøvet en eller flere nye friluftaktiviteter.

Undersøgelsen er foretaget af Kantar Gallup for Friluftsrådet blandt 1500 repræsentativt udvalgte personer på 18 år eller derover.

Kilde:

Friluftsrådet 14.9.20. Foto: Adam Grønne, Friluftsrådet 🌿

Flere overnatter i statsskovene Over 40% flere på lejrpladser

Der har i år været stor interesse for at overnatte i det fri i statsskovene. I sommerferien (uge 27-32) har 39.000 booket en overnatning på en af Naturstyrelsens 185 lejrpladser. Det er det største antal nogensinde og en stigning på 12.000 i forhold til sommeren 2019.

Bookingerne i sommerferien fordeler sig således:

	2019	2020
Jylland	11.300	15.700
Fyn	1.000	1.700
Sjælland	14.000	21.500
Bornholm	500	100

Antallet af overnatninger er steget støt over årene. Opgjort for et helt år er der en stigning fra 105.000 i 2013 til 210.600 i 2019.

1. halvår 2020 har der været 108.400. Der kommer normalt 10-15.000 flere i 2. halvår.

Desuden kan der i statsskovene overnattes på 370 primitive overnatningspladser samt 278 skove med fri teltning hvor der ikke kan bookes på forhånd.

Kilde: www.mfv.dk 11.9.20 🌿

Interessen for ophold i naturen har været stigende i år, især blandt de unge under 35.

VETO

KEDLER

Information om produkter
vetokedler.dk eller tlf. 40 30 78 05

Vælg VETO-varme

Frit brændsels- og magasinvalg til skovflis.
Stokerkedler 30 - 990 kW
Høj kvalitet til alle varmebehov.

Skills for skovbrugselever

Der blev også afholdt Skills for skovbrugselever. Her skal deltagerne på tid vende sværdet på saven, afkviste en stamme, skære tre skiver af en stamme og til sidst fælde et mindre træ.

Vinderen af konkurrencen blev lige som sidste år Marcus Emil Christiansen. Placering og tider:

1. Marcus - 3.12
2. Simon - 3.24
3. Frederik - 3.36
4. Frederik S.A - 4.40
5. Laurits - 6.37
6. Søren
7. Oliver

Skills blev arrangeret af Danske Maskinstationer og Entreprenører samt Dansk Skoventreprenør Forening. Der var præmier fra Förch, HedeDanmark, Husqvarna, OK, Skovskolen, SDS Danmark, Prinoth og Wirtgen Group. 1. præmien var bl.a. en Husqvarna Motorsav. 🌿

DM i udkørsel

På Langesømmessen blev der som sædvanlig afviklet DM i udkørsel. Der var 8 deltagere som dystede i tårnbygning (stabling af træklodser) og præcisionslæsning i terræn.

Kennet Vinderslev vandt konkurrencen for fjerde år i træk og for 9. gang i alt. Placeringer og tider:

1. Kennet Birch Vinderslev - 7.23
2. Morten T. Jørgensen - 7.49
3. Anders Haarbye - 8.14
4. Josef Karlsson - 8.16
5. Gerth Kristiansen
6. Lasse Jensen
7. Poul-Henning Johansen
8. Lars Prangsgaard

DM i udkørsel blev arrangeret af Dansk Skoventreprenør Forening (DSF). Konkurrencen blev sponsoreret af: Helms TMT-Centret A/S, Q8 Danmark A/S, Ponsse DK, Sampo Rosenlew, OK, Special Maskiner A/S, Dansk Skovkontor, Linddana A/S, Maskinstationen & Landbrugslederen, SDS Danmark, Förch, Prinoth og Wirtgen Group.

JJ Skovservice

v/Jens Johansen

Vadet 2 . DK 4660 St. Heddinge . tlf. +45 56 50 32 02

fax +45 56 50 32 03 . mobil +45 20 45 82 02

Alle skoventreprenøropgaver udføres

Besøg os på www.jjskovservice.dk

Vildtforvaltere skal uddannes af Skovskolen

Skovskolen skal også stå for fem kortere uddannelser fra 2021.

Disse uddannelser er centrale for landets jagt- og vildtforvaltning, siger Thomas Færgeman, forstander på Skovskolen. Vi tror, at vi kan styrke uddannelserne. Dels fordi Skovskolen i forvejen har en lang række aktiviteter rettet mod skov- og natursektoren, dels fordi vi har indgået samarbejdsaftaler med en række stærke aktører.

Vildtforvalter

Uddannelsen til vildtforvalter er en fuldtids efteruddannelse, der varer 9½ måned. Den giver kvalifikationer, der er nødvendige for at forvalte og planlægge tiltag for natur-, vildt- og jagtinteresser på bedriftsniveau.

Uddannelsen er målrettet herregårdsjægere, biologer, skov- og landskabsingeniører og andre, der vil arbejde professionelt med vildtforvaltning. Uddannelsen udbydes hvert andet år, og der optages højst 20.

Uddannelsen gennemføres på Skovskolens jyske afdeling på Eldrupgård ved Auning på Djursland. Her har der i mange år været uddannelser til skov- og naturtekniker og en række AMU-kurser.

I september i år startede et hold studerende til skov- og landskabsingeniør i Auning. Det er et supplement til den uddannelse som i mange år har fundet sted i Skovskolens hovedkontor i Nødebo i Nordsjælland.

Fem kortere uddannelser

De fem kortere uddannelser er rettet mod både jægere, skytter, jordejere og andre med interesse for jagt og vildtforvaltning. De omfatter:

1. Jagttegnslærer
2. Flugtskydningsinstruktør
3. Riffelinstruktør

4. Skydeleder – riffel
5. Udsætning af fuglevildt

De fem uddannelser vil blive udbudt både i Jylland og på Sjælland i samarbejde med en række partnere.

Udbud

De seks uddannelser har hidtil været afholdt af Danmarks Jægerforbund med tilskud fra Miljøstyrelsen.

Styrelsens kontrakt med forbundet udløber i indeværende år, og så skal kontrakten udbydes i markedet. Derfor sendte Miljøstyrelsen uddannelserne i udbud for en periode på fem år regnet fra 1. januar 2021 og med mulighed for forlængelse i op til fire år.

- Vi fik to gode tilbud ind på gennemførelse af disse uddannelser, siger kontorchef Jens Skovager Østergaard fra Miljøstyrelsen i Odense. På baggrund af en grundig evaluering af tilbuddene var det Skovskolen, der fik flest point i forhold til de opsatte kriterier.

Thomas Færgeman oplyser at der blev lagt vægt på at Skovskolen kan tilbyde en høj faglig kvalitet til en konkurrencedygtig pris.

Første hold vildtforvaltere skal starte allerede i januar. Lige nu arbejder Skovskolen på højtryk for at få formalia på plads, så interesserede studerende kan søge om optagelse, om SU, om kollegieværelser, mm.

Alle uddannelser er nærmere omtalt på www.skovskolen.ku.dk

Kilde:

www.skovskolen.ku.dk 15.9.20

Foto: Kristian Stenkjær. 🌿

Skovskolen samler en række uddannelser inden for jagt og vildtforvaltning.

Bøger sælges

1. **Herregårdsjagt i Danmark.** Jesper Laursen. 2009. Lærredsryg, stort format. 454 sider..... 500 kr.
  2. **Fine gamle våben** (jagtvåben). Fredrik Franzén. 1997. Karton, kvadrat-format. 230 sider..... 150 kr.
  3. **Pragtvåben fra Zarernes** Skatkammer.(russiske jagtvåben). Jurij A. Miller. 1996. Karton.1443 sider..... 75 kr.
  4. **Lærebog i vildtpleje og jagt for skovteknikere.** Egon Sørensen. 1976. Heftet. 189 sider..... 50 kr.
  5. **Jagt på Bornholm gennem tiderne.** 1992. Heftet. Med 11 jagt- og drikkeviser. 183 sider..... 100 kr.
  6. **Skovjagt.** Henning Kørvel & Mogens Andersen. Karton. 143 sider..... 40 kr.
  7. **Det store hjortevildt** (biologi,jagt,jagtrejser) Mogens Andersen. 1989. Karton. 141 sider..... 40 kr.
  8. **Råvildt og råvildtjagt.** Henning Kørvel. 2007. Karton. 304 sider... 60 kr.
  9. **Råvildt og medaljebukke.** Kim Lindgren. 2010. Karton. 295 sider..... 60 kr.
  10. **"Mikkel" - håndbog for rævejægere.** Søren Vase. 1985. Heftet. 128 sider..... 50 kr.
  11. **Når vildtet er skudt** (incl. opskrifter). Aage Weitemeyer. 1984.Karton. 126 sider ..... 50 kr.
  12. **Blade fra en skyttes dagbog.** Aage Weitemeyer. 1977. Heftet. 229 sider..... 40 kr.
  13. **Lystfiskerens Felthåndbog.** Steen Ulnits. 1992. Karton. 378 sider..... 75 kr.
  14. **Fiskerejser til fjerne lande.** Steen Ulnits. 2002. Karton. 359 sider..... 60 kr.
  15. **Laks i Gudenåen.** Steen Ulnits. 1993. Karton. 124 sider..... 40 kr.
  16. **Lystfiskeri i Norden.** 2009. Karton, stort format. 312 sider..... 150 kr.
  17. **Esrum Sø-til vands og til lands.** Niels Richter-Friis. 2010. Karton, stort format. 568 sider..... 350 kr.
  18. **Esrum Kanal** - pramfart og brændetransport til København Bendt Friis 2006 Kart., stort format. 277s....200 kr.
  19. **Naturoplevelser i Skandinavien.** Ben Love. 2018. Heftet. 265 sider..... 150 kr.
  20. **Skoven og dens dyrkning.** H.A.Henriksen. 1988. Karton. 664 sider..... 150 kr.
  21. **Skovdyrkning i praksis.** Andreas Bergstedt. 2016, Karton. 464 sider..... 300 kr.
  22. **Skovtræernes Sygdomme.** C.Ferdinandsen og C.A.Jørgensen. 1938/39. Heftet, indbinding noget revet. 570 sider..... 150 kr.
  23. **De danske Skove.** Chr. Vaupell. Foto optryk 1986. Lærred. 309 sider..... 100 kr.
  24. **Træk af Draved skovs historie.** Alfred Andersen. 1980. Heftet. 25 sider..... 20 kr.
  25. **ASK.** L.A.Hauch. 1932/34. Tre hefter, 79 sider..... 30 kr.
  26. **The Beech in Denmark.** L.A.Hauch. 1937. Tre hefter, 73 sider..... 30 kr.
  27. **The Oak in Denmark.** L.A.Hauch. 1934/36. Tre hefter. 75 sider..... 30 kr.
  28. **Ær - veddets egenskaber, behandling og anvendelse.** P.Moltesen. 1958. Heftet. 210 sider..... 20 kr.
  29. **Træhåndbogen**(530 handelstræsarter). Villy E.Risør. 1980. Karton m. omslag. 408 sider..... 200 kr.
  30. **Forsøg til en Natur-Historie.** Esaias Fleischer. 1786/ 1804. Hellæder, 20 bind(komplet)...... 4.500 kr.
- Henvendelse til Ernst Riisgaard Pedersen, tlf. 27813184 eller peddersens@post.tele.dk 🌿

Træer i stedet for legetøj

Fast food kæde planter folkeskove

Når man bestiller en børnemeny på en fastfood restaurant får man som regel et stykke legetøj med. Legetøjet holder sjældent særligt længe, det bliver smidt ud efter ganske kort tid, og mange forældre er irriterede over at modtage legetøjet. Fastfood-branchen bliver ofte betegnet som en af de største distributører af legetøj på verdensplan.

Nu har den danske fastfood kæde Sunset Boulevard besluttet at sige helt farvel til legetøj i børnemenyen. I stedet vil Sunset Boulevards gæster bidrage til at etablere folkeskove, når de køber en børnemeny i restauranterne.

- Allerede det første år forventer vi at plante 150.000 træer. Vi håber det kan være med til at gøre en lille forskel for det samfund, vi er en del af, siger adm. direktør Jens Broch.

Sunset Boulevard har siden 2018 arbejdet på at styrke bæredygtighed. Det har blandt andet betydet et farvel til plastiksugerør og engangskopper til sodavand, plastiklåg, plastiksalsbakker og en kraftig reduktion af emballagen, når gæsterne nyder deres måltid i restauranterne.

Sunset Boulevard er Danmarks største danskejede fastfood-kæde. Den første restaurant åbnede i Odense i 1996, og i dag har der 43 Sunset Boulevard-restauranter.

Kilde: *Pressemeddelelse 30.9.20* 🌿

Hund uden snor koster 2000 kr Dom på Bornholm

En kvinde på 53 år er af retten på Bornholm blevet idømt en bøde på 2.000 kr for at gå med sin hund uden snor ved Ekkodalen. Alternativt kunne hun vælge 6 dage i fængsel.

Baggrunden for dommen er dels at et skilt på stedet oplyser om pligten, dels at hun flere gange blev mindet om at hunden skulle være i snor af to skovfogeder.

Efter påmindelsen om hundesnor gik hun ind i et privat hus og lånte en hundesnor, men da var politiet allerede tilkaldt. Selvom hun søgte væk fra stedet fandt politiet hende hurtigt.

Hun erkendte i retten at forløbet havde været som beskrevet, og at hun var skyldig hvis det handler om paragraffer.

Hun mente dog ikke hun burde straffes. Hun sagde at de to skovfogeder havde ikke præsenteret sig, og at de havde opført sig upassende ved at forfølge hende på 2-3 meters afstand og at de ikke svarede når hun talte til dem.

Den ene af de to skovfogeder oplyste som vidne at hans kollega havde præsenteret sig, og at de begge havde uniform. Anklageren fandt det ikke troværdigt at kvinden ikke havde set skiltet om forbud mod løse hunde, bl.a. fordi hun efter eget udsagn ofte gik i Ekkodalen.

Kilde: *Bornholms Tidende 14.9.20* 🌿

FORSTPLANT
www.forstplant.dk

Anita P. Nørgaard
T: 20 14 18 69
apn@forstplant.dk
DK & Ekspert

Steen Hougaard
T: 21 40 30 21
shj@forstplant.dk
DK

Jens Houkær
T: 40 45 44 80
jh@forstplant.dk
DK & Ekspert

Peter Kjærager
T: 20 84 37 22
pkj@forstplant.dk
DK & Naturplant

Jørgen L. Olesen
T: 61 76 06 00
shj@forstplant.dk
Midtjylland

Verner Lauritsen
T: 20 49 84 01
vl@forstplant.dk
Sjælland

Forstplant er din uvildige plantemægler. Vi har rødderne solidt plantet i et værdifuldt partnerskab med Naturplant. Et partnerskab, der giver vore kunder kort vej til specialiseret viden på alle områder af handel med planter i markedets højeste kvalitet, skovrejsning og naturbepantninger og ikke mindst planter til produktion af juletræer og pyntegrønt. Vi er en effektiv spiller med en høj faglighed og det skarpeste overblik over plantemarkedet.